

Geandewei

KERKBLAD

Jaargang 29 - nummer 21
vrijdag 25 november 2022
editie Dokkum e.o.

foto: Willem Wilstra

Protestantse
Kerk

'Altijd winter'

Het kruis op de ezelsrug

Geloofsgetuige
Koningin Wilhelmina

Ontspullen

Column Gryt van der Galiën

De ezel

Op een boekenlegger zie ik de harige snuit van een ezel. Met neer- geslagen ogen, droef en ernstig is hij beeld voor alle ezels die mishandeld en verwaarloosd worden. The Donkey Sanctuary vraagt mij een gift. Zo redt deze stichting vele ezels van wanhoop, pijn en dood. Hun huid met daarin een kostbare gelatine wordt door rovers verkocht, om verwerkt te worden in een Chinees medicijn. De site waarschuwt voor schokkende beelden in een filmpje. Halverwege haak ik af.

Wat is het dat die boekenlegger nu al enige weken op mijn bureau ligt en ik probeer in het beeld de zachtheid van de ezels- vacht te voelen? In de vroegste Bijbelboeken, tot in de Evangelieën, wordt de ezel wel 150 keer genoemd. Vaak verbonden aan een mens. Het is de ezel die onderweg een engel ziet en spreekrecht krijgt van God. En nu straks met Kerst, wordt hij met Jozef en Maria opgevoerd in kerststallen en kerstspelen. Hij is daar welkom, want een ezel droeg de zwangere Maria en ziet hoe Jezus wordt geboren. De plaats van de ezel was immers al lang bepaald. Want Jesaja zegt: 'Een ezel kent de krib van zijn meester'. Het dier kende de levensweg van zijn Heer. En ook van zijn dood? De legende van 'het ezelskruis' zegt, dat de ezel als laatste na de kruisiging van Jezus bleef wachten om afscheid te nemen van zijn meester. De schaduw van het kruis is nog altijd te zien op de ezelsrug en vertelt over zijn bescheidenheid en trouw.

Universiteitshoogleraar Frans de Waal ontdekte in de vorige eeuw dat dieren kunnen troosten vanwege hun empathisch vermogen. Misschien ook wel de ezel! Ik vraag me af hoe Jezus was als meester van dit dier. Sprak hij tegen hem, streelde hij de stugge vacht? Heeft Jezus al rustend onderweg, in de nachtelijke kou zijn hoofd op het dier gelegd om warmte te zoeken? Zijn tranen in de dikke vacht laten lopen als vrienden hem niet begrepen en alleen lieten? Hem bedankt dat hij tenminste solidair bleef in goede en kwade dagen? Het is en blijft het geheim der dingen.

Hoe meer ik nadenk over de ezel, hoe vaker ik de boekenlegger oppak. De treurige ruige kop van het dier heeft op zekere wijze mijn zachtheid gewekt in deze donkere kille tijd op weg naar kerst. Advent, ik verwelkom deze oefentijd om te leren zien wat nog altijd ongezien is; en wat wel wat troost, warmte en aandacht behoeft. Te beginnen bij de kwetsbare ezel zoals die op mijn boekenlegger staat.

Gryt van der Galiën-Dorenbos uit Damwäld is gepensioneerd kerkelijk werker

Meditatie Altijd winter

'Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven; de heerschappij rust op zijn schou- ders. Deze namen zal hij dragen: Wonderbare raadsman, Sterke God, Eeuwige vader, Vredevorst.' Jesaja 9:5

door ds. Inge de Rouwe

De schrijver C.S. Lewis heeft een prachtige serie boeken geschreven over de sprookjeswe- relld Narnia. In het boek *Het betoverde land achter de kleerkast* regeert de ijskoningin over Nar- nia. Haar bewind is zo ijzig dat het eens zo mooie land altijd grijs en donker is. Er ligt een dik pak sneeuw en alles is bevroren. Iedereen verstopt zich en is bang. Het is er altijd win- ter, maar nooit Kerst, zegt één van de bewo- ners.

Wachten op de bevrijder

Het hele land wacht op de grote bevrijder, de leeuw Aslan. Als er vier kinderen in het land verschijnen is dit het eerste teken van hoop. De film die op dit boek gebaseerd is wordt vaak rond Kerst uitgezonden (*De kronieken van Narnia: de leeuw, de heks en de kleerkast*). Dat is niet voor niks, omdat C.S. Lewis een diepgelovige christen was en hij in dit sprookjesver- haal de strijd tussen goed en kwaad en de komst van onze verlosser heeft verwerkt. De Leeuw Aslan verwijst naar Jezus, de Leeuw van Juda, die naar de wereld is gekomen en zichzelf heeft gegeven om deze wereld te red- den.

Worstelen

Altijd winter, nooit kerst... Misschien herkent u zich hier wel in. Ik wel, als ik om me heen kijk. Wanneer ik mensen zie worstelen met de gevolgen van ziekte en ouderdom, wan- neer ik mensen hoor vertellen dat ze het hoofd amper boven water kunnen houden, wanneer ik het verdriet en de machteloosheid hoor die achter een scheiding zitten. Als ik naar de wereld om me heen kijk kan ik bevan-

gen worden door moedeloosheid. Houdt het dan nooit op?

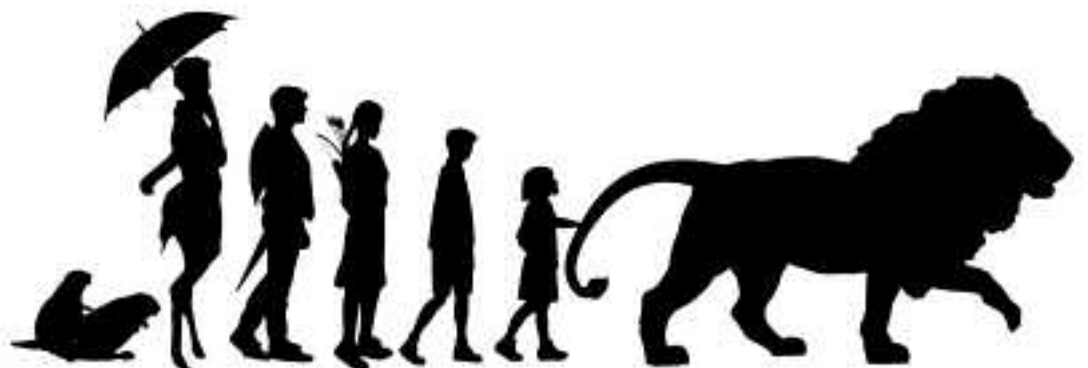
Het is nu winter, maar het wordt Kerst... De betekenis van Kerst is zoveel groter dan alleen maar die paar dagen in december. Ons leven wordt anders ingekleurd wanneer we het kindje Jezus daarin welkom heten. Omdat de Here Jezus in de wereld is gekomen blijven wij in beweging. Hij geeft ons de kracht om moedig vooruit te kijken. De grauwheid kan dan plaats maken voor hoop, voor een glimp van blijdschap.

Het kind heeft prachtige namen gekregen die verwijzen naar een andere werkelijkheid. Laten we niet vergeten dat de strijd tussen goed en kwaad nog gaande is, maar dat de heerschappij op Zijn schouders rust. We zien het nog niet, maar we willen daarin geloven omdat het een hoopvol alternatief is voor wat we om ons heen zien. Dat helpt ons om op te staan, onze knikkende knieën te strekken en onze handen op te heffen (Hebr. 12:12).

Ga al die kleine dingen doen

Aan de slag! Ga al die kleine dingen doen die misschien in het grote geheel weinig verschil maken, maar goed zijn om te doen of om te zeggen. Zoals het kleine kind weinig verschil leek te maken, maar de wereld veranderde. Zo willen we gaan, hoopvol, krachtig in het kleine, in de wetenschap dat Gods goedheid sterker is dan het kwaad.

Ds. Inge de Rouwe is predikant van de Kurioskerk, protestantse wijkgemeente Huizum-West

Leesrooster	Week 48, 27 november t/m 3 december	
	zondag	Filippenzen 2:12-18
	maandag	Filippenzen 2:19-30
	dinsdag	Jesaja 9:7-16
	woensdag	Jesaja 9:17-10:4
	donderdag	Jesaja 10:5-19
	vrijdag	Jesaja 10:20-27
zaterdag	Jesaja 10:28-34	

Week 49, 4 t/m 10 december	
zondag	Jesaja 11:1-10
maandag	Jesaja 11:11-16
dinsdag	Jesaja 12:1-6
woensdag	Filippenzen 3:1-11
donderdag	Filippenzen 3:12-21
vrijdag	Jesaja 13:1-5
zaterdag	Jesaja 13:6-18

Achtergrond

Wijsheid en de leiding van God

Onlangs konden we gelukkig weer starten met een Alphacursus. U weet wel, de tienweekse cursus waarbij we elke week eerst gezellig met elkaar eten en daarna een Bijbels onderwerp bespreken. Het leverde boeiende avonden op, waarbij we lichamelijk gevoed werden door eten dat heerlijk klaargemaakt was door gemeenteleden. Daarnaast werden we geestelijk gevoed door elkaars ervaringen, in dit geval over de leiding van God.

door Nelleke Berntsen

Het Alphahandboekje, dat deelnemers meekrijgen vermeldt over dit onderwerp - in grote lijnen - in de eerste plaats dat God ons heeft belóófd om ons te leiden. Bijvoorbeeld bij Psalm 32 vers 8, waar Hij zegt: *'ik geef inzicht en wijs de weg die je moet gaan. Ik geef raad, op jou rust mijn oog.'*

Tja, dan komen natuurlijk de verhalen over de keren dat een mens zó graag een teken had gewild over welke weg gegaan moest worden. Soms was daar zo'n aanwijzing geweest, maar soms ook helemaal niet... En: hoe leg je een aanwijzing uit?

In het bijbelboek Handelingen lezen we, dat Paulus en zijn metgezellen rekening hielden met aanwijzingen van God. Maar ook dan is de zaak niet zomaar duidelijk. Bijvoorbeeld in de situatie zoals beschreven in Handelingen 21 vers 4: 'geïnspireerd door de Heilige Geest zeiden ze tegen Paulus, dat hij niet moest doorreizen naar Jeruzalem'. In vers 11 lezen we dat Agabus een vergelijkbare boodschap krijgt van de Heilige Geest, met de toevoeging, dat Paulus daar 'gebonden zal worden door de Joden en uitgeleverd aan de heidenen'. Men dringt er derhalve bij Paulus op aan (vers 12) om er niet heen te gaan. Maar Paulus wijst hen terecht, omdat hij uit de aanwijzing opmaakt, dat het juist zijn bestemming zal zijn (vers 13).

Natuurlijk gaat het er bij de leiding van God niet in de eerste plaats om wat wij mensen het prettigste vinden. Dat kan nogal eens een valkuil zijn voor ons, zeker hier in het (nog steeds) welvarende Westen. Zeker, zo zegt ook het Alphaboekje: *'God heeft een goed plan met ons leven.'* Maar gaandeweg ontdekken we, net als Paulus, dat dat méér inhoudt dan dat wij het préttig hebben.

De Bijbel als houvast

Wat mag dan een houvast zijn? Het Alphaboekje verwijst ons terecht naar 'de Bijbel, die vol staat met algemene aanwijzingen voor huwelijk, werk, geld, enz.' Maar ook hier komen we er niet zomaar uit in ons eentje. We denken hierbij aan Gods leefregels, of 'de Wet' zoals wij die in de kerken vroeger elke week hoorden. Ze waren een duidelijk houvast, maar worden tegenwoordig steeds minder gelezen omdat men er niet altijd raad mee weet in onze veranderde wereld. Ze creëren een spanningsveld dat men liever wil vermijden. Daarom worden ze meestal samengevat met het gebod om 'God en elkaar lief te hebben'.

En hoe mooi is het dan, dat God in Zijn wijsheid ons niet alleen elkaar, maar vooral ook de Heilige Geest gegeven heeft! Juist in een tijd als de onze, waarin mensen zich niet zo-

maar willen laten voorschrijven hoe ze leven moeten? Want alleen de Heilige Geest kan zo wijs en gevoelig en op zoveel verschillende manieren een goede weg wijzen, in heel veel situaties.

Zo kan de Heilige Geest je een gedachte geven, of je komt een boek tegen dat net een antwoord geeft op een vraag waar je mee zit. Of je ziet iets op de televisie, of waar dan ook om je heen. Ook kunnen dromen je ineens iets duidelijk maken.

Oudsten

Bij dit alles is natuurlijk wel onderscheiding nodig. We worden - vooral in de brieven van Paulus - vaak opgeroepen om ons daarin te oefenen. Ook daar hebben we oudere, meer ervaren gelovigen heel hard nodig. Want onderscheiding kun je helaas alleen leren met vallen en opstaan... God heeft daarom aan ons als Lichaam armen en benen en hoofd en hart en oren, ogen enzovoorts gegeven. Al sinds de tijd van de eerste christenen blijken er gelukkig steeds 'oudsten' te zijn met veel inzicht, geloofservaring en bezonnenheid om beginners te helpen.

Helaas heeft Gods tegenstander ook hier misbruik van gemaakt, door met allerlei machtsconstructies mensen juist klein te houden. Dan komen er in plaats van wijsheid, bergen

regels en richtlijnen, waardoor we door de bomen het bos niet meer zien. Wij mensen kunnen datgene waar het om gaat soms zo verpakken in ingewikkelde woorden, dat je er eigenlijk niet meer 'wijs' uit kunt worden. Vooral in de politiek is men daar erg goed in. Paulus waarschuwt de gelovigen daar ook voor in zijn eerste brief aan de Korintiërs, hoofdstuk 1 vers 21: *'Want zoals God in zijn wijsheid bepaalde, heeft de wereld Hem niet door haar wijsheid gekend. En Hij heeft besloten hen die geloven te redden door de dwaasheid van onze verkondiging.'* En verder in vers 25: *'want het dwaze van God is wijzer dan mensen en het zwakke van God is sterker dan mensen.'*

Dus de wijsheid begint bij het geloof in de verkondiging van Christus als Verlosser. Dat is een houvast dat een fundament geeft voor alle verdere geloofsgroei. Wie daarop voortbouwt ontdekt het principe van 'wie heeft zal gegeven worden...'. Want bij alle groei is er toch een begin of een fundament nodig.

Voor heel dat leerproces in het geloof hebben we elkaar in alle opzichten nodig. En zo kunnen we elkaar in alle opzichten lichamelijk en geestelijk voeden. Zo heeft God het in Zijn wijsheid goed geacht.

Nelleke Berntsen uit Leeuwarden
is gepensioneerd docente levensbeschouwing
en redactielid van Geandewei

We werden lichamelijk gevoed door eten dat heerlijk klaargemaakt was door gemeenteleden. Daarnaast werden we geestelijk gevoed door elkaars ervaringen

Geloofsgetuige

Wilhelmina der Nederlanden

'Christus arbeidt onophoudelijk universeel aan Zijn mensheid, zonder Zich ooit te storen aan menselijke stelsels of grenzen'

* 31 augustus 1880, Den Haag - † 28 november 1962, Apeldoorn

Vijftig jaar was ze koningin. Ze groeide als enig kind op in paleiselijke 'kooisfeer'. Na een speciale privé-opleiding onder regie van moeder en regentes Emma moest ze als achttienjarige haar overleden vader opvolgen. Ze werd een markante en martiale majesteit. De oorlogskoningin die vijf jaar lang vanuit Londen haar volk moed moest inspreken, was graag ook generaal geweest. *Eenzaam maar niet alleen* (1961) is haar religieuze autobiografie. Zonder details over publieke optredens en politiek-staatskundige bemoeienissen wilde ze een geloofsgetuigenis afgeven. Ze neemt de lezer mee in haar gevoel van besturing van de geschiedenis door een hoge Wijsheid. Als een van de mensen door Haar (!) gezonden om het goddelijk beleid ten uitvoer te brengen, wilde ze aan die leiding gehoorzaam zijn.

In haar geloof neemt Christus een bijzondere positie in. In haar jonge jaren was Zijn betekenis mistig voor haar. Duidelijkheid groeide niet door de catechese, maar 'langs de weg van het met Hem leven'. Je voelt ook de invloed van haar diepgelovige moeder Emma.

Ze koos de Haagse dominee Gerritsen voor de doop van Juliana ('vandaag gaan wij Juliana begraven'): een positief gebaar naar gematigd orthodox protestantisme. Maar de richtingenstrijd in de kerken was aan haar niet besteed. Ze stak er persoonlijk een stokje voor dat 'scheurmaker' Abraham Kuyper voor de tweede keer premier zou worden, zoals ze zich ook later vaak stevig bemoeide met de kabinetsformatie. Ze voelde zich sterk aangetrokken tot spraakmakende predikers uit evangelische stromingen zoals de Zwitser Frank Thomas en 'de grijze Baptist uit Parijs' Ruben Saillens, en tot de Indische 'christen-apostel' Sadu Soendhar Singh. Ook gaf ze blijk van grote sympathie voor de internationale zendingsbeweging en de groeiende oecumenische samenwerking. Die mondde uit in de oprichting van de Wereldraad van Kerken in de Nieuwe Kerk in Amsterdam, in het jaar van haar aftreden en van de soevereiniteitsoverdracht van Nederlands-Indië.

De moeite die ze moest doen om schandalen te voorkomen over het overspelige gedrag van haar man prins Hendrik noemt ze niet. Haar uitvaart was geheel zoals in 1934 die van hem was geweest: in het wit. Op de kist lag een Bijbel opengeslagen bij Johannes 17, het 'hogepriesterlijke gebed' van Christus om eenheid van al de zijnen. Er werden vooral paasliederen gezongen. Deze uitvaart werd de eerste grote live-uitzending op de Nederlandse tv. Mijn ouders huurden een toestel en zo werd dit mijn oudste tv-herinnering. *Harmen Jansen*

Byldspraak - Willem Wilstra Op dy dei

Ik fûn op Youtube in hiel tapaslik liet om te sjongen op de Ivichheidsnein: *Op die dag* (Opwekking 818, scan de QR foar it filmke). Ik wie ferrast en oandien troch safolle moaie reaksjes by it filmke. Eins waard ik der hiel bliid fan, dat safolle minsken har uterje oer sa'n persoanlik gefoel en dat blike litte. Bliid? Jawis: dat der noch safolle leafde is.

Op 'e tillevyzje is in moai program: *The repair shop*. Mannich âldheden en boeken wurde oanbean foar restauraasje. Sa tocht ik ek oer dizze bibel, dy't faaks de troubibel fan âlden west hat fan wa't no de lêste 'giet', nei in houlik fan wol 60 jier. Stikken lêzen. En dan restaurearje litte? Lit it sa't it is, moai as oantinken oan heit en mem, bygelyks yn in glêzen kastke.

Ivichheidssnein, mei leafdefolle wurden yn in leauwige mienskip en de fraach: 'Binne jo der al klear foar?' Op nei Advint!

Psalm 91 : 1

*Dy't by de Hear syn skûlplak fûn
mei rynske help ferwachtsje;
al sinkt de dei en falt de jûn,
hy mei by God oernachtsje.
Ik sis tsjin God: 'Myn sterk kastiel,
op Jo wol ik betrouwe,
de rots dêr't ik my feilich fiel,
op Jo kin'k ivich bouwe.
oersetting Fedde Schurer en Cor Waringa*

Tip fan de redaksje: sjoch foar oare moaie teksten/lieten foaral ek de rubriken Alderheljen (nrs. 725-736) en Foleining (nrs. 746-777) yn it Lieteboek.

Geandewei Kerkblad voor de Protestantse Kerk in Fryslân

Colofon

Hoofdredacteur: Arjen Bakker
Romptastrjitte 15, 9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276

Kopij voor het algemene deel:
Uiterlijk 15 dagen voor verschijnen
naar redactie@geandewei.nl

Advertenties: J. Hoogenboom
T. (0592) 48 28 30
E: info@hoogenboom-communicatie.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:
Dekker Creatieve Media en Druk,
E: administratie@geandewei.nl

Actueel

Wintertijd

Het is november, we staan weer aan het begin van de donkerste periode van het jaar. De dagen zijn kort, de nachten lang, de regen is aan de orde van de dag en de zon laat zich maar weinig zien. Het is misschien niet voor niets dat juist in deze donkere tijd veel bijzondere dagen op de kalender staan.

door Jolanda Tuma

Volgens een voorchristelijke kalender begint de wintertijd op 1 november en eindigt hij op 1 februari. Halverwege deze donkere periode, op 24 december, werd de ommekeer gevierd, de terugkeer van de zon, de winterzonnenevende.

Veel christelijke verhalen zijn in de loop der eeuwen verweven geraakt met deze zogenoemde 'heidense' hoogtijdagen. De winterzonnenevende op 24 december, de terugkeer van het licht, werd gekoppeld aan de geboorte van Jezus van Nazareth. De Adventstijd, de verwachtingstijd voorafgaand aan kerst, valt samen met de periode waarin de donkerste dagen een feit zijn. Het begin van de wintertijd, 1 november werd verweven met het katholieke Allerheiligen en 2 november met Allerzielen. Het eind van de wintertijd, 2 februari, werd verweven met Maria Lichtmis. 2 februari is de 40e dag na de kerstnacht, de dag waarop volgens de evangelist Mattheus de kleine Jezus in de tempel werd opgedragen aan God.

Seizoenswisselingen zijn sinds de eerste eeuwen van onze jaartelling verbonden met essentiële christelijke gebeurtenissen en rituelen. Het met elkaar verbinden van 'heidense' hoogtijdagen (die meestal waren gekoppeld aan het leven met de seizoenen) en christelijke hoogtijdagen en rituelen vormde een vruchtbare manier om volken te kerstenen. Het maakte dat de hoogtijdagen vervolgens eeuwenlang vooral christelijk werden beleefd en uitgelegd en de verbondenheid met de seizoenen steeds meer verdween.

Tegenwoordig leven we in een tijd waarin de verbondenheid met het christendom juist lijkt te verdwijnen. Weinig mensen hebben nog weet van de betekenis van de christelijke hoogtijdagen zoals Advent, Kerst, veertigdagentijd, Pasen, Pinksteren en Hemelvaart, laat

staan van Allerheiligen of Maria Lichtmis. Anderzijds komt er steeds meer aandacht voor dagen als Allerzielen, de dag waarop ook steeds meer kerken open zijn voor iedereen die een kaarsje aan wil steken voor een overleden dierbare. Ook de winter- en zomerzonnenevende worden steeds vaker gevierd.

De behoefte om weer verbinding te voelen met de wisseling van de seizoenen en met de omgeving waarin we leven lijkt een vlucht te nemen. Juist ook in deze tijd van klimaatverandering waarin de zomers soms uitzonderlijk warm zijn en we in de winter worden geconfronteerd met de dure brandstof die we nodig hebben om onze huizen te verwarmen. De seizoenen zitten ons tegenwoordig dicht op de huid.

Het is voor de kerk natuurlijk belangrijk om de christelijke verhalen te blijven vertellen en de christelijke hoogtijdagen te vieren. En dat doen we ook! Maar daarnaast vraag ik me af of we weer een verbinding kunnen vinden met de oorspronkelijk betekenis van die kalenderdagen. Zou het mogelijk zijn om, ook vanuit christelijk perspectief, weer verbinding te zoeken met de wereld waarin we leven, met de seizoenen, de omgeving en het welbevinden van mens en dier in deze tijd?

Het vieren van bijzondere hoogtijdagen geeft structuur in de donkerste periode van het jaar, het houdt de hoop levend dat na een tijd van duisternis het licht weer zal gaan schijnen. Letterlijk en figuurlijk. Stel dat we nu eens die hoop op het licht centraal stellen en niet het feit of men wel of niet in de kerk zit. Wie weet vinden we elkaar dan weer, gelovend dat het licht altijd weer terugkeert. Hoe donker de wereld ook is.

Jolanda Tuma is vrijgevestigd geestelijk verzorger en een vaste medewerker van Geandeweï

foto: Willem Wilstra

Column

Jannie Shacholi

Ontspullen

'De HEER zei tegen Abram: 'Trek weg uit je land, verlaat je familie, verlaat ook je naaste verwanten, en ga naar het land dat ik je zal wijzen.'
Genesis 12:1

De laatste tijd komt dit vers steeds bij mij naar boven. In 2019 was het voor mij duidelijk dat God mij in Zambia wilde hebben. Maar dat zou voor tijdelijk zijn, toch? Een paar jaar werken als zending en dan weer terug naar Nederland. Hoe anders is het gelopen. Ik leerde in Zambia mijn man kennen en samen hebben we besloten dat onze toekomst daar ligt. Ik blijf. Gods wegen zijn ondoordringelijk. Het vers uit de Bijbel is nu, drie jaar verder, werkelijkheid. 'Trek uit Nederland, verlaat je familie, vrienden en ga naar Zambia, het land dat ik je heb gewezen'.

Dit is het proces waar ik in terecht kwam tijdens ons recente bezoek aan Nederland. Naast een mooi tweede huwelijksfeest met familie en vrienden uit Nederland was het vooral veel drukte en emotie om door alle spullen heen te gaan die ik nog steeds in Nederland had. Voordat ik weg ging had ik al wel een grove selectie gemaakt, maar om alles weg te doen? Dat was in 2019 niet nodig. Hoe anders is dat nu! Als je zo'n bewaartype bent als ik, dan is het geen makkelijke klus. Ik had meer spullen dan ik nodig had. De indeling van onze dag was dan ook vaak: spullen selecteren om mee te nemen, spullen weggeven, naar de kringloop, oud papier en grijze container.

Hoe deed Abraham dat, toen God zei dat hij op reis moest gaan? Had hij veel spullen? Oude schoolspullen? Verzamelde hij veel? En hoe deed zijn vrouw Sara dat? De Bijbel schrijft er niet over. De Bijbel geeft wel aan dat de bagage op reis meestal bestond uit voedsel. Dat lijkt me een goed plan voor die tijd. Nu hoef ik geen eten mee te nemen, want de plek waar ik naar toe ga heeft een klein groentetuintje met heerlijke verse groenten.

Wat hebben we uiteindelijk nodig in ons leven? Juist, vertrouwen in God. Hoe minder we hebben, hoe meer God ons kan geven. De opdracht die God mij gaf in 2012 is een rode draad in mijn leven, maar wordt nu wel écht werkelijkheid; 'Geef alles maar op en dan maak ik je rijk.' Hoeveel durft u op te geven in uw leven?

www.jannieinmission.com

Diversen

GVO zoekt vakdocenten voor christelijk vormingsonderwijs

Het Protestants Centrum Godsdienstig Vormingsonderwijs (GVO) zoekt voor de regio Noord docenten met onderwijsbevoegdheid die deze lessen willen verzorgen op openbare basisscholen en samenwerkingscholen. De vakleerkrachten hebben een christelijke achtergrond en de lessen worden vanuit die levensovertuiging gegeven. Niet om te evangeliseren, maar om de kinderen in contact te brengen met de verhalen uit de Bijbel en hoe we die kunnen plaatsen in de tijd van nu. Aan de kinderen de keus wat ze er mee doen. Volgens GVO is het geven van godsdienstige vorming op de openbare basisschool een dankbare uitdaging en prachtig werk. Daarbij heel goed in deeltijd te combineren met een andere baan in het onderwijs. Meer informatie is te vinden op www.pcgvo.nl. De regionale leider in Fryslân geeft ook graag persoonlijk uitleg: Ulbe Pranger, (06) 319 0 3089 of teamnoord@pcgvo.nl

Weihnachtsoratorium van Bach in Franeker en Heerenveen

Kamerkoor Hortus Vocalis brengt in december het *Weihnachtsoratorium* van Johann Sebastian Bach. Op 10 december om 20.00 uur treedt het koor op in de Martinikerk in Franeker, op 11 december om 15.00 uur in de Rooms-katholieke kerk in Heerenveen. Het koor wordt begeleid door barokorkest Florilegium Musicum. Daarnaast werken de volgende solisten mee: Tetsje van der Kooi, Kaspar Kröner, Maarten Romkes en Joep van Geffen. Hortus Vocalis is een koor bestaande uit 22 gevorderde amateur- en semi professionele zangers. Voor deze gelegenheid is het uitgebreid naar 34 zangers om zo goed in balans te zijn met het orkest en overal in de kerk goed hoorbaar te zijn. Kaarten kosten 26 euro in de voorverkoop via collegiumvocalefryslan.nl en 30 euro aan de kerk.

Oekraïense film 'Where are you Adam?' in Bonifatiuskapel

De bekroonde Oekraïense film *Where are you Adam?* wordt op 27 november om 19.30 uur vertoond in de Bonifatius Titus Brandsma Stiltekapel in Dokkum. Kaartjes kosten tien euro, contant aan de zaal. Reserveren via info@bonifatiuskapel.nl. De opbrengst is geheel bestemd voor Oekraïne. De documentaire - in het Nederlands ondertiteld - geeft een inkijkje in het leven van monniken op het Griekse schiereiland Athos. Je bent dichtbij en intiem getuige van een verborgen wereld, aldus de producent. Zo intiem zelfs, dat het soms bijna ongemakkelijk wordt. De producent Alexander Plyska is aanwezig om een inleiding te verzorgen.

Boekbespreking Kerkgeschiedenis na 1580

Kerkgeschiedenis heeft bij buitenstaanders niet zo'n boeiend imago. Dat gaat toch over gewichtige vergaderingen, waargeleerde dominees en ernstig kijkende ouderlingen kerkelijke dogma's vaststellen, waar mensen vervolgens weer van mening over verschillen? Met als schijnbaar onvermijdelijk gevolg dat mensen zich uit gewetensnood - maar vaak om sociale of culturele redenen - afscheiden om het zoveelste kerkgenootschap te beginnen?

door ds. Evert Pieter van der Veen

Het boek *Kleurrijke verhalen uit de Friese kerkgeschiedenis na 1580* laat zien dat de kerk - hoe kan het ook anders - uit mensen bestaat en dat zij in hun soms steile religieuze overtuiging ook en vooral zichzelf meenemen. Zo zijn er hoofdstukken over de predikant en zijn werk, de predikantsvrouw (die vroeger een belangrijke rol speelde in het kerkelijk leven) en een met de veelbelovende titel 'Herrie in de kerk'.

Het boek begint met een historische terugblik op de ontwikkeling van het ambt van predikant, waarin een globale schets wordt gegeven van opleiding en levensstijl. Hierin komt naar voren dat de predikant in de negentiende eeuw een hogere status verwierf. Ook vindt een geleidelijke professionalisering van het ambt plaats.

De lezer ontdekt dat het in de kerk maar al te menselijk kan toegaan. Zo kregen predikanten in Leeuwarden een extraatje van driehonderd gulden als zij voor een beroep van een andere gemeente bedankten. De predikant die in 1904 naar Ysbrechtum kwam, had nogal wat wensen ten aanzien van de pastorie: 'een extra slaapkamer, een dienstbodekamer op zolder, meer kastruimte, een pomp op de regenbak en een privaat voor de meiden'. Dergelijke citaten illustreren ook treffend de tijd waarin mensen leven.

Er zijn allerlei functies die nu niet meer bestaan, zoals de voorlezer, de voorzanger, de orgeltrapper, de stovenzetster, de bankwachter die toezicht houdt op verhuurde banken en de stokman die slapende kerkgangers wekt.

Fries

Interessant is het gebruik van de Friese taal; hiertegen bestond vroeger de nodige weerstand. Deze taal was vroeger nog meer dan nu de algemene omgangstaal, maar men vond hem niet goed genoeg voor de eredienst. Aardig is wat een jongetje tegen zijn vader zei na een Friestalige dienst: 'dûmny hat net preke had, hy hat praat'. De preek werd geïdentificeerd met het Nederlands en met een zekere 'preektoon'. Dit jongetje ervoer dat de predikant in het Fries dichterbij kwam.

Kleurrijke verhalen uit de Friese kerkgeschiedenis na 1580 is een pretentieloos en onderhoudend boek dat je met een regelmatig terugkerende glimlach leest. Veel smakelijke en aansprekende citaten illustreren de toch al prettig leesbare tekst.

Marie-Anne de Harder is afkomstig uit Workum. Zij was docent geschiedenis en Nederlands aan het ROC in Utrecht en is nu historisch onderzoeker.

Elikser, Leeuwarden, 235 pag. 26,50 euro

Dichtbundel 'Door het water'

Fetje Zijlstra-Hiemstra (1986) uit Burgum heeft haar eerste gedichtenbundel uitgebracht. 'Door het water' bevat 90 gedichten over haar eigen persoonlijke zoektocht en de betekenis van geloof in haar leven. De gedichten in de bundel getuigen van een doorleefd geloof, een worsteling ook, maar ook voortdurend het vinden en gevonden worden.

Hiemstra is getrouwd, moeder van drie jongens en een zientje in de hemel en bovendien is er nog een wonderlijk nieuw leven op komst.

Haar oudste zoon (5) heeft autisme. Een aantal van de gedichten gaat over de zorgen rondom zijn persoon en de moeilijkheden waar hij al mee te maken heeft gehad.

Een groot deel van de gedichten is gevoed door handreikingen en bemoedigingen die Hiemstra het afgelopen jaar van ds. Herman

F. de Vries (predikant te Dokkum-Aalsum-Wetsens, Loessens en Morra) heeft mogen ontvangen of woorden waar ze tijdens erediensten naar mocht luisteren.

Woorden die haar hebben getroost, geraakt, gesteund, gesterkt, helpen zoeken en ook helpen vinden.

Het boek kost 16,99 euro en is te bestellen via publish.pinne.nl/fetjezijlstra_hiemstra of

doorhetwater@gmail.com. Voor elk verkocht boek gaat 5 euro naar Vrienden van Israël (regio Dokkum).

Kleurrijk geloven

De kleur van de druppel

Of ik nog informatie heb van de jeugdviëring in Beilen zo'n 5 jaar geleden, over 'het Wonder van Kleuren'. De plaatselijke jeugdwerker wil dit thema nog eens op een positieve manier oppakken. Zeker in deze tijd, waarin groepen mensen en volken tijdens de oorlog tegen elkaar uit worden gespeeld.

door ds. Corry Nicolay

Tijdens de jeugdviëring in kwestie had een schilder de zeven kleuren van de regenboog netjes op een draaischijf geschilderd. Erboven hing een camera. De schijf ging heel snel draaien en je zag de zeven kleuren verdwijnen in de kleur wit. Toen de draaischijf langzamer draaide kwamen de zeven kleuren van de regenboog weer uit het wit te voorschijn.

Natuurlijk weten we dat dit door de weerkaatsing van licht in de lucht komt. Maar ik vind het ook een wonder van Goddelijke veelkleurigheid. In die ene kleur wit zitten meerdere kleuren, die in Gods naam bij elkaar horen. Net als mensen met kleuren, talen, culturen, geloven.

Daarover gaat ook dit oude wijsheidverhaal: Een leermeester maakte met zeven leerlingen een ochtendwandeling terwijl de dauw nog over het land lag. Na enige tijd brak de zon door. De dauwdruppels schitterden dat een lieve lust was. Bij een grote dauwdruppel stond de meester stil. Hij zette de leerlingen rondom de druppel, waarbij hij erop lette dat de zon erop bleef schijnen. Vervolgens vroeg hij: 'Welke kleur heeft de druppel?'

'Rood', zei de eerste leerling - 'oranje' de tweede - 'geel' de derde - 'groen' de vierde - 'blauw' de vijfde - 'paars' de zesde. En de zevende zei: 'violet'.

Bijna ruzie

Ze stonden verbaasd over de verschillende antwoorden. Omdat ze er allemaal zeker van waren dat ze het goed zagen, kregen ze bijna ruzie. Toen moesten ze enkele keren van plaats verwisselen. En langzaam drong het tot de leerlingen door dat zij allemaal de waar-

heid hadden gesproken: hun waarnemingen waren alleen verschillend.

De leermeester sprak: 'Hoe je de waarheid ziet, hangt af van de plaats die je in het leven inneemt, net zoals jullie zo-even een deel van het licht hebben gevonden en dat voor de volle waarheid aanzagen. Laat anderen in volle vrijheid hun eigen weg bewandelen, hun eigen plaats innemen en hun eigen deel van het licht waarnemen. Vertel elkaar daar over. Want alleen samen kun je de verschillende kleuren van het licht zien, die allemaal dezelfde waarde hebben.'

De kleuren vertellen over een wonderlijk gebeuren. Iedereen kan met het christelijke Pinksterfeest God in de eigen taal verstaan/begrijpen. En niet alleen in gesproken talen, maar ook in de taal van ieders hart, in de taal van blijdschap, verdriet, hoop, twijfel, van alle gevoelens die in een mensenhart leven. Elk gevoel, iedere taal, God verstaat het allemaal. Dat weten we dankzij Jezus.

Daarom God-dank dat er verschillen zijn, die allemaal voortkomen uit die ene scheppingskleur van God. De regenboog is als een hemelse zegen die over ons regent.

Want:

Soms is er in de wolken iets van God
iets wonderlijks -
als door Zijn hand geschreven,
een regenboog -
dat God beschermt ons leven.
Soms is er in de wolken iets van God
(melodie Lied 116)

ds. Corry Nicolay is predikant interreligieuze communicatie. Zie: www.kleurrijkgeloven.nl

Diversen

Interkerkelijke Vrouwenochtend dit keer over thema Schaamte

Op 25 november is er weer een Interkerkelijke Vrouwenochtend in MFC Het Spectrum in Burdaard. Spreekster is Hermine Steenstra over het thema 'Schaamte'. Aanvang 9.30 uur, inloop vanaf 9.00 uur. Er is kinderoppas en er staat een boekentafel van De Boetiek. Entree is 5 euro inclusief koffie/thee en cake, er is daarnaast een collecte.

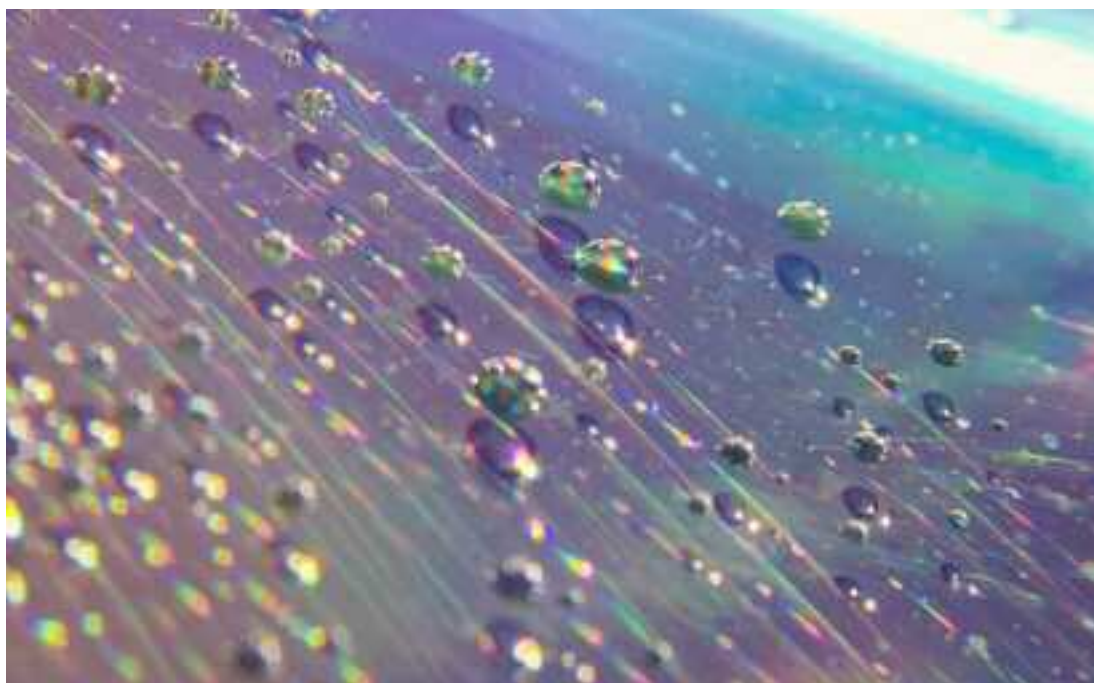

Digitale adventskalender voor op kerkwebsites beschikbaar

Het blad Petrus van de Protestantse Kerk biedt dit jaar opnieuw een online adventskalender aan, die gemeenten middels een widget op hun eigen website kunnen plaatsen. In de kalender verschijnt elke dag een nieuwe inspirerende bijbeltekst, korte overdenking en prikkelende video, gemaakt door de predikanten en theologen Marleen van der Louw, Rob Visser, Margreet Klokke, Wim Vermeulen en Annelies Jans. Thema is 'Aan tafel' net als het jaarthema van de kerk. Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden voor de dagelijkse of wekelijkse adventsmailing en ontvangen de content dan rechtstreeks in hun mailbox. Ga voor de instructie voor de webmaster naar protestantsekerk.nl/widget.

Concertkoor Gloria Deo komt met The Messiah in De Lawei

Concertkoor Gloria Deo uit Drachten brengt op zaterdag 10 december vanaf 20.00 The Messiah van George Friedrich Händel op de planken in schouwburg De Lawei. Een groot koorwerk met solisten en orkest onder leiding van de nieuwe dirigent Jeroen Helder. In deze onzekere tijd niet zonder risico, immers zaal, solisten en orkest worden al ruim van tevoren gecontracteerd. De Messiah bestaat uit drie delen: in het eerste deel wordt de aankondiging van de komst van de Messias bezongen, het tweede gedeelte verhaalt van het leven van Jezus, Zijn lijden en sterven. In het derde gedeelte tenslotte wordt de overwinning over de dood en daardoor de toekomst van de mensheid bezongen. Dit alles in prachtige aria's en koorgedeeltes. Solisten zijn: Agnes van Laar (sopraan), David van Laar (altus), Edward Leach (tenor), Frans Fiselier (bas). De muzikale begeleiding komt van barokensemble Eik en Linde uit Amsterdam. Kaarten á 33 euro zijn te verkrijgen via www.gloriadeo.nl of op www.delawei.nl

VOLGENDE KEER in G eandewei

Alsnog: '... 't veilig strand voor oog'

Als wij niet zorgen voor de schepping, zorgt de schepping ook niet meer voor ons

